

(повна назва факультету)

(повна назва кафедри)

на тему: «Напрями підвищення рентабельності діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»

Тернопіль – 2025

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)
Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Сороківська О.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«7» лютого 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

студенту Кошелюку Анатолію Анатолійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи Напрями підвищення рентабельності діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»

Керівник роботи Машлій Галина Богданівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «07» лютого 2025 року № 4/7-84

2. Термін подання студентом завершеної роботи 11 червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи звіти про фінансові результати, бухгалтерські баланси, дані затрат виробництва, інші документи господарської діяльності підприємства

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методичні основи забезпечення рентабельності діяльності підприємства

Розділ 2. Аналіз рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»

Розділ 3 Шляхи підвищення рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»

Розділ 4 Безпека життєдіяльності, основи охорони праці. Висновки.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів) Динаміка капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» у 2021-2023 рр. Зміна вартості та рівня зношення основних фондів. Динаміка доходів і витрат. Дані обчислення рентабельності виробництва. Динаміка рентабельності основних фондів, оборотних коштів та сукупних активів. Обчислення показників рентабельності продажів. Показники рентабельності капіталу. Основні чинники, що впливають на вибір. Порівняльна характеристика. Основні переваги цифрового друку. Напрями освоєння сучасних інноваційних технологій. Затрати на придбання обладнання. Очікувані річні фінансові показники. після впровадження інноваційних технологічних рішень. Показники економічної оцінки доцільності рішень.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	Окіпний І.Б., к.т.н., доцент		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	березень 2025 р.	викон.
2	Розділ 1 Теоретико-методичні основи забезпечення рентабельності діяльності підприємства	березень 2025 р.	викон.
3	Розділ 2 Аналіз рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»	квітень 2025 р.	викон.
4	Розділ 3 Шляхи підвищення рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»	травень 2025 р.	викон.
5	Розділ 4 Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	травень 2025 р.	викон.
6	Висновки	червень 2025 р.	викон.
7	Бібліографія	червень 2025 р.	викон.

Студент

(підпис)

Кошелюк А.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Машлій Г.Б.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кошелюк А.А. «Напрями підвищення рентабельності діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»

Кваліфікаційна робота бакалавра: 61 сторінка, 13 рисунків, 10 таблиць, 26 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – виробничо-фінансова діяльність ТОВ «Видавництво «Богдан».

Предмет дослідження - процес забезпечення рентабельності підприємства.

Метою роботи є дослідження напрямів підвищення рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво Богдан».

Методи дослідження: аналіз, синтез, логічного узагальнення результатів дослідження, спостереження, порівняння, економіко-статистичний, табличний, графічний, інші.

У роботі викладено аналіз показників рентабельності ТОВ «Видавництво Богдан» та обґрунтовано заходи щодо її зростання. Зокрема, розкрито пропозиції щодо підвищення рентабельності роботи підприємства шляхом впровадження цифрового друку, а також впровадження інноваційних технологій та матеріалів у поліграфії.

Результати роботи можуть бути впроваджені у діяльності ТОВ «Видавництво Богдан».

Ключові слова: рентабельність, класифікація показників рентабельності, фактори рентабельності, шляхи підвищення рентабельності.

SUMMARY

Kosheliuk A. Directions for increasing the profitability of enterprise activities: LLC "Publishing house 'Navchalna knyha-Bohdan'" as a case study

Bachelor's qualification work: 61 pages, 13 figures, 10 tables, 26 literary sources.

The object of the study is the production and financial activities of LLC "Publishing House "Bogdan".

The subject of the study is the process of ensuring the profitability of the enterprise.

The aim of the work is to study the directions for increasing the profitability of LLC "Publishing House Bogdan".

Research methods: analysis, synthesis, logical generalization of research results, observation, comparison, economic and statistical, tabular, graphical, others.

The work presents an analysis of the profitability indicators of LLC "Publishing House Bogdan" and outlines measures for its growth. In particular, proposals are disclosed for increasing the profitability of the enterprise by introducing digital printing, as well as the introduction of innovative technologies and materials in printing.

The results of the work can be implemented in the activities of LLC "Publishing House Bogdan".

Keywords: profitability, classification of profitability indicators, profitability factors, ways to increase profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Рентабельність як економічний інструмент у системі управління діяльністю підприємства	9
1.2 Чинники підвищення рентабельності роботи підприємства	13
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «НАВЧАЛЬНА КНИГА - БОГДАН»	20
2.1 Характеристика основних сфер діяльності досліджуваного видавництва	
2.2 Оцінювання рівня рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво Богдан»	28
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «НАВЧАЛЬНА КНИГА - БОГДАН»	35
3.1 Напрями підвищення рентабельності роботи підприємства шляхом впровадження цифрового друку	35
3.2 Шляхи зростання рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» шляхом впровадження інноваційних технологій та матеріалів	42
РОЗДІЛ 4 БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ	51
4.1 Долікарська допомога при вивихах	51
4.2 Розробка раціональної діяльності та створення сприятливих умов трудового колективу	53
ВИСНОВКИ	57
БІБЛІОГРАФІЯ	59

ВСТУП

Актуальність теми роботи. На сучасному етапі розвитку показникам рентабельності належить провідна роль у цілісній системі аналізування ефективності роботи підприємств. Вони відзначаються комплексністю та інформативністю, даючи уявлення про стан прибутковості тих чи інших сфер суб'єкта господарювання. Рентабельність діяльності підприємства є вагомим стимулюючим чинником, який впливає на подальший розвиток і розширення виробництва. Враховуючи це, аналізування рентабельності, виявлення чинників, які впливають на неї, відіграють важливе значення для досягнення напрямів зростання ефективності роботи підприємств різних галузей економіки.

Об'єкт дослідження – виробничо-фінансова діяльність ТОВ «Видавництво «Богдан».

Предмет дослідження - процес забезпечення рентабельності підприємства.

Метою роботи є дослідження напрямів підвищення рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво Богдан».

Методи дослідження: аналіз, синтез, логічного узагальнення результатів дослідження, спостереження, порівняння, економіко-статистичний, табличний, графічний, інші.

Інформаційною базою дослідження є теоретичні розробки науковців стосовно показників рентабельності підприємств, статут підприємства, фінансова звітність, нормативно-правові акти, інформація щодо виробничо-господарської діяльності підприємства тощо.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вона містить пропозиції щодо зростання рентабельності роботи ТОВ «Видавництво Богдан». Зокрема, розкрито пропозиції щодо підвищення рентабельності роботи підприємства шляхом впровадження цифрового друку, а також впровадження інноваційних

технологій та матеріалів у поліграфії.

Структура й обсяг кваліфікаційної роботи. Робота включає вступ, 4 розділи, висновки, бібліографію та додатки. Загальний обсяг роботи складає 62 сторінки комп'ютерного тексту. У роботі представлено 9 таблиць, 13 рисунків, бібліографія із 26 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Рентабельність як економічний інструмент у системі управління діяльністю підприємства

У системі показників, які характеризують стан фінансів підприємства, важлива роль відводиться показникам рентабельності. Рентабельність є відносним показником, використання якого необхідне для проведення аналізу господарської й економічної діяльності підприємства. Показники рентабельності можуть бути використані для порівняння діяльності різних підприємств, щоб визначити, яке з них працює більш ефективно.

Можна виділити різноманітні чинники, що впливають на рентабельність діяльності підприємства. До них можна зарахувати вартість активів, джерела капіталу, суми оборотних коштів, величина виручки від реалізації тощо. Рентабельність дозволяє простежити, скільки прибутку підприємство отримує з кожної вкладеної грошової одиниці.

Як зазначає Курочкіна О.К., рентабельність доцільно охарактеризувати як здатність компанії до отримання прибутку від здійснення господарської діяльності, що супроводжується використанням ресурсів. Вона виступає економічним інструментом, що покладений в основу прийняття усіх рішень компанії, які стосуються менеджменту діяльності, формування взаємовідносин із діловими партнерами. Саме тому він може розглядатися як основний критерій, що використовується у процесі оцінювання економічної ефективності роботи суб'єкта господарювання. Рентабельність виявляє перевищення величини доходу, що отриманий від реалізації продукції, над сумою вкладених витрат. Даний показник виступає у якості вирішального інструменту, який використовується у рамках механізму ринкової економіки задля формування виробництва згідно із потребами споживачів [1].

Науковець Антонюк Р.Р. відмічає, що прибутковість акумулює сукупність параметрів прибутку, які здатні відображати ефективність реалізації діяльності підприємства щодо виконання його місії. У процесі оцінювання рентабельності необхідно здійснювати врахувати специфіки його роботи. Прибутковість підприємства, зокрема, характеризує те, який вплив здійснює ефективність його діяльності на його сукупну фінансову результативність. Вона віддзеркалює ефективність виробничої діяльності, втілення стратегії підприємства, рівня фінансового менеджменту, виражаючись як співвідношення прибутку та певного виду витрат підприємства. Чистий прибуток підприємства, який найчастіше використовується при обчисленні показника рентабельності, виступає узагальнюючим абсолютним результатом здійснення підприємницької діяльності. Він відображає рівень використання суб'єктом господарювання наявних у нього внутрішніх і зовнішніх можливостей, та обумовлює виявлення здатності даного підприємства до розвитку [2].

У праці Дронової А.Ю. наголошується, що рентабельність виступає індикатором, який характеризує ефективність функціонування економічного механізму роботи підприємства, його прибутковість. Даний показник здатен відображати те, наскільки адекватною є діюча системи управління, у тому числі дієвість управлінських заходів, які були прийняті у процесі діяльності підприємства [3].

Науковцем С.С. Черниш було зосереджено увагу на кваліметричних особливостях рентабельності. Адже рентабельність виступає відносним показником, завдяки якому є можливість одержати характеристику того, яким є рівень віддачі витрат або ступінь використання ресурсів у результаті процесів виробництва, реалізації товарів (послуг). Проведення аналізу рентабельності компанії дає змогу визначити те, чи ефективним є вкладення коштів у дане підприємство, наскільки раціонально здійснюється їх використання [4].

Отже, так як лише за показником прибутку не можливо оцінити рівень прибутковості підприємства із врахуванням масштабів діяльності підприємства, то доцільно для аналізу прибутковості використати відносний показник

(рентабельність). Можна виокремити окремі групи показників рентабельності (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Види показників рентабельності (сформовано автором на основі [1])

Вище наведені показники рентабельності можуть бути обчислені з використанням чистого прибутку, валового прибутку, прибутку від операційної діяльності й прибутку до оподаткування. При цьому можна виокремити наступні основні показники [1]:

- 1) показники рентабельності капіталу, які включають:
 - рентабельність власного капіталу;
 - рентабельність сукупного капіталу;
- 2) показники рентабельності активів, до складу яких входять:
 - рентабельність сукупних активів;
 - рентабельність необоротних активів;
 - рентабельність оборотних активів;
 - рентабельність основних засобів.
- 3) показники рентабельності реалізації, які включають наступні:

- рентабельність реалізації за валовим прибутком;
- рентабельність реалізації за операційним прибутком;
- рентабельність реалізації за чистим прибутком.

4) витратні показники рентабельності, які включають:

- рентабельність операційних витрат;
- рентабельність витрат звичайної діяльності підприємства;

5) рентабельність інвестицій, які відображає ефективність вкладення коштів, що були інвестовані у діяльність підприємства.

Отже, показники рентабельності - це відносні характеристики отриманих фінансових результатів підприємства, що свідчать про ефективність його діяльності, вони покликані забезпечувати вимірювати прибутковість підприємства, виходячи з різних позицій. Дані показники систематизуються згідно із інтересами учасників економічного процесу [1].

Основними завданнями, що ставляться у процесі аналізу рентабельності, виступають такі:

- оцінювання ефективності роботи підприємства на сьогоднішній момент;
- оцінювання змін рентабельності, що спостерігалися протягом визначеного періоду часу;
- виявлення чинників, що вплинули на зміну рентабельності.

Підприємства повинні здійснювати заходи, що націлені на підвищення рівня показників рентабельності. Це вимагає підвищення рівня якості продукції, реалізації заходів із зменшення собівартості, зменшення збитків від нерационального використання матеріальних, фінансових, трудових ресурсів тощо. Таким чином, рентабельність здатна відображати реальну величину прибутку порівняно із сумою вкладних витрат, ресурсів, капіталу. Завдяки аналізу рентабельності отримується можливість для підприємств:

- встановлювати напрями виробництва високорентабельної продукції, що користується високим споживчим попитом;
- виявляти ефективність вкладення коштів у підприємство, а також раціональність їх використання;

- підвищити конкурентоспроможність суб'єктів господарювання [1].

1.2 Чинники підвищення рентабельності роботи підприємства

Важливим є завдання дослідження чинників, які зумовлюють вплив на показники рентабельності діяльності а підприємств з метою виявлення резервів її підвищення. Зокрема, у цьому процесі важлива роль належить дослідженню прибутку, що виступає у якості головного результату підприємницької діяльності. Як відомо, прибутку властиве виконання низки важливих функцій:

- 1) відтворювальної, так як він є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства;
- 2) стимулюючої, оскільки прибуток виступає основною складовою забезпечення власного капіталу, а також фінансування заходів із соціального розвитку організації та матеріального заохочення її працівників;
- 3) контрольної, виконуючи роль підсумкового показника, що характеризує результати діяльності підприємства [5].

Аналізування динаміки прибутку, а також факторів, які чинять вплив на його величину, дає можливість виявити необхідність прийняття управлінських заходів, спрямованих на усунення дій, що носять негативний характер, чи використання наявних резервів зростання прибутку при наявності позитивного впливу певних факторів. З метою покращення ефективності управління Данкевич А. Є. та Міліневська В. Д. пропонують використати класифікацію чинників, які включає їх розподіл на внутрішні й зовнішні, що відображено на рис. 1.2.

Науковець Гавалешко С. В. за ознакою керованості виділяє основну групу внутрішніх чинників, які відображають результати роботи підприємства і при цьому здатні піддаватися управлінському впливу, що дозволяє моделювати господарські процеси для досягнення підвищення прибутковості.

Рисунок 1.2 - Чинники впливу на прибуток підприємств [5]

До них відносяться [6]:

- 1) нарощування обсягів продажів продукції, на що впливають:
 - конкурентоспроможність продукції;
 - швидкість її оновлення;
 - широта асортименту;
 - задоволеність споживача якістю продукції,
 - прийнятність для споживача рівня цін, що сформувався на ринку;
 - наявність післяпродажного (сервісного) обслуговування тощо;
- 2) динаміка собівартості продукції, що чинить безпосередній вплив на суму отриманого прибутку і відповідно рівень рентабельності;
- 3) зміна ціни та питома вага валових витрат у її структурі.
- 4) портфель замовлень підприємства, частка у ньому високорентабельної продукції.

Підгрупа другорядних факторів здатна чинити менш істотний вплив на величину прибутку та рівень рентабельності роботи підприємства. Одним з найбільш суттєвих факторів на даний час також виступає корпоративна соціальна відповідальність, під впливом якої відбувається формування іміджу та рівня конкурентоспроможності підприємства, і у свою чергу - рентабельності.

Як зазначає науковець Гавалешко С. В., у результаті аналізування внутрішніх факторів, які викликають зміни величини прибутку, можна виявити невикористані можливості, втілення яких здатне призвести до нарощування прибутку:

- зростання обсягів продажів продукції, що забезпечується за рахунок формування сприятливіших умов продажу, виходу на нові ринки, підвищення мотивації споживачів та ін;
- нарощування обсягів виробництва продукції, яке забезпечується за рахунок заходів із технічного переозброєння та удосконалення технологічного процесу;
- використання стратегії гнучких цін;
- підвищення ефективності використання різноманітних видів продукції, що дає можливість забезпечити зниження собівартості виробництва й реалізації продукції;
- зростання якості, конкурентоспроможності продукції;
- удосконалення структури виробництва й реалізації продукції;
- нарощування обсягів доходів, отриманих від здійснення іншої діяльності підприємства (зокрема, продажу цінних паперів, основних фондів тощо) [6].

Зовнішні чинники – це ті, що перебувають поза зоною керованості підприємства, проте забезпечення контролю за ними дає змогу здійснювати адекватні й своєчасні кроки у відповідь на зміни даних факторів, а це дозволяє уникнути небажаних ситуацій та падіння рівня рентабельності. При цьому науковцями виділяється дві групи резервів підвищення рентабельності діяльності:

- 1) тактичні, або по-елементні;
- 2) стратегічні, або комплексні (рис. 2) [6].

Контроль над тактичними резервами здійснюється менеджерами вищої і середньої ланки підприємства, яке несуть відповідальність за здійснення заходів, спрямованих на їх реалізацію. Резерви підвищення прибутковості підприємства, викладені у праці [6], зображені на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 - Резерви підвищення прибутковості підприємства [6]

Стратегічні резерви є комплексними, їх реалізація співвідноситься із перспективою існування конкретного підприємства. До складу кожного комплексного резерву входять кілька простих елементів, які відзначаються різноспрямованим характером зміни, що призводить до зміни кінцевого

результату. Отже, на процес формування рентабельності впливає дія багатьох чинників та наслідків їх впливів.

Успішність функціонування, забезпечення розвитку підприємств різноманітних сфер економіки вимагає зосередження значної уваги на показнику рентабельності. Адже прибуткове підприємство, як правило, володіє достатніми фінансовими ресурсами, які можуть бути спрямовані на цілі розширення його діяльності, удосконалення технологій виробництва, модернізації устаткування, а також здійснення інвестицій тощо. Завдяки аналізу рентабельності підприємства виникає змога визначити ефективність використання коштів, що були вкладені у підприємство, раціональність обраних напрямів їх спрямування. Отже, виявлення прогалин діяльності суб'єкта господарювання під час аналізування його прибутковості дозволяє розробляти заходи, спрямовані на зростання прибутку й рентабельності підприємства [7].

Зокрема, до чинників впливу на рентабельність підприємств, що функціонують у різних галузях промисловості України, пропонується віднести:

- нарощування обсягів капіталовкладень;
- зростання темпів нагромадження основного капіталу;
- оптимізація системи оподаткування;
- підтримка діяльності експортерів;
- впровадження сучасних енергозберігаючих технологій;
- зростання рівня конкурентоспроможності підприємства та ін. [8].

Система чинників, що впливають на рентабельність підприємства, наведена у праці [7]., подана на рис. 1.4. Васильєв В. В. зазначає, що підвищення рівня рентабельності суб'єктів господарської діяльності може бути забезпечено за рахунок таких заходів:

- підвищення обсягів виробництва і реалізації товарів та скорочення виробничих витрат;
- оптимальне використання усього наявного потенціалу підприємства, яке забезпечить стабільне залучення фінансових ресурсів, вихід на нові ринки;

Рисунок 1.4 – Система чинників, що впливають на рентабельність підприємства [7]

- запровадження заходів, спрямованих на досягнення підвищення продуктивності праці;
- побудова договірних відносин із покупцями, посередниками, постачальниками на основі принципів довіри й відкритості;
- проведення періодичних маркетингових досліджень, зокрема,

аналізування ринку, поведінки конкурентів, споживачів;

- ефективного використання прибутків підприємства;
- виробництво продукції, що користується значним попитом;
- диверсифікація виробництва, здійснення швидкого пристосування до змін ринкових чинників;
- формування оптимальної збутової політики [9].

Отже, нарощування рівня рентабельності вимагає реалізації комплексу заходів, спрямованих на зростання прибутку, скорочення витрат, покращення використання внутрішніх ресурсів та ринкових можливостей підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «НАВЧАЛЬНА КНИГА - БОГДАН»

2.1 Характеристика основних сфер діяльності досліджуваного видавництва

ТОВ «Видавництво «Навчальна книга – Богдан» (скорочена назва - ТОВ «Видавництво «Богдан»)) відноситься до юридичних осіб приватного права, що діє з моменту державної реєстрації, здійснюючи свою роботу згідно затвердженого Статуту й вимог законодавства нашої країни, а також положень міжнародних актів, що були ратифіковані Україною.

Майно ТОВ «Видавництво «Богдан» складають виробничі та невиробничі фонди, різноманітні цінності, вартість яких показана у самотійному балансі видавництва. Майно даного товариства належить йому на засадах власності.

ТОВ «Видавництво «Богдан» є власником:

- різних видів майна, що передане йому з боку засновників та учасників;
- доходів, які були отримані ТОВ «Видавництво «Богдан» у результаті здійснення господарської діяльності товариства;
- продукції, що була вироблена товариством як результат господарської діяльності,
- інших видів майна, що було набуто на підставах, що є не заборонені законодавством.

При цьому в якості джерела формування майна ТОВ «Видавництво «Богдан» виступають:

- вклади учасників у грошовій і матеріальній формах;
- доходи, що одержані видавництвом від реалізації його продукції, різних видів послуг, інших видів діяльності;
- доходи, що одержані від цінних паперів;

- майно, які було придбане в інших суб'єктів господарювання і громадян;

- кредитні ресурси;

- інші джерела, що можуть бути залучені згідно із законодавством України.

До основних видів діяльності, які реалізуються досліджуваным товариством, відносяться:

- забезпечення потреб у видавничій продукції, яку мають навчальні та наукові заклади, підприємства, установи, організації, бібліотеки, шляхом її підготовки та випуску;

- всебічне сприяння відродженню духовності українського народу, наявних у нього традицій, багатой історичної спадщини;

- збагачення та подальший розвиток мистецтва, культури, освіти й науки свого народу;

- забезпечення потреб розвитку національного книговидавання;

- розповсюдження видавничой продукції.

Також ТОВ «Видавництво «Богдан» здійснює надання різних послуг, зокрема:

- виданично-поліграфічних;

- інформаційно-довідкових, рекламних та інших послуг, що надаються українським замовникам й іноземним фірмам на комерційній основі;

- послуг редакційної та перекладацької діяльності;

- послуг з наукової експертизи видань;

- послуги, що охоплюють створення концепцій, засад подання матеріалу;

- формування критеріїв відбору матеріалу;

- послуг виїзної, комісійної, гуртово-роздрібної торгівлі;

- транспортних послуг (автомобільні перевезення);

- залучення до діяльності, яка охоплює міжнародний науково-технічний і культурний обмін;

- науково-технічних послуг із застосуванням комп'ютерної, копіювально-

множильної, іншої оргтехніки;

- платних послуг, що стосуються редакційного опрацювання різноманітних матеріалів, їх художнього й технічного оформлення, підготовки оригінал-макетів, організації випуску друкованої продукції;

- послуг з розроблення та впровадження програмного забезпечення, виготовлення відповідної технічної документації;

- консультування у галузі організації управління та комерційної діяльності у видавничій сфері та ін.

У своїй діяльності ТОВ «Видавництво «Богдан» здійснює:

- узагальнення вітчизняного та світового досвіду, що стосується застосування сучасних технологій при вирішенні завдань підготовки та друку видань, створення для цього відповідних баз даних інформації;

- наукове співробітництво на базі співпраці із українськими, а також зарубіжними установами, навчальними закладами, іншими установами та організаціями відповідно до мети діяльності даного видавництва;

- проведення наукових конференцій, нарад та семінарів;

- участь у міжнародних програмах;

- участь в роботі благодійних, наукових організацій;

- організацію і проведення різних видів науково-дослідної роботи, яка пов'язана із підготовкою статей, здійсненням їх інформаційного наповнення, бібліографічного забезпечення, формування системи посилань тощо;

- забезпечення високого наукового рівня видань, високої якості їх художньо-технічного оформлення, а також поліграфічного виконання;

- науково-редакційну підготовку, випуск, розповсюдження наукових й інших друкованих видань, що можуть включати:

- а) універсальні, галузеві, тематичні, краєзнавчі енциклопедії;

- б) енциклопедичні довідники та словники;

- в) видання за державним контрактом і державним замовленням;

- г) видання, що здійснюються згідно національних (комплексних, цільових) і власних тематичних програм;

д) видань на замовлення тощо;

- випуск та організацію збуту наступних видів видань: книжкових, картографічних, текстових, аркушевих, журнальних, мистецьких, книжок-іграшок й інших видів видань, що розраховані як на масового читача, так і на фахівців певної галузі, учнів тощо.

Також товариство може забезпечувати:

- зовнішньо-економічну діяльність згідно із вимогами чинного законодавства України;

- підвищення кваліфікації, а також перекваліфікації спеціалістів у видавничій сфері шляхом проведення індивідуального навчання чи організації курсів; організацію конкурсів, концертів;

- здійснення благодійної діяльності;

- організацію проведення аукціонів, виставок-продажів та інших заходів.

- виготовлення товарів народного споживання, іншої продукції, що може мати різноманітне призначення та ін.

Динаміку капіталу, який перебував у розпорядженні ТОВ «Видавництво Богдан» у 2022-2023 роках, зображено на рис. 2.1.

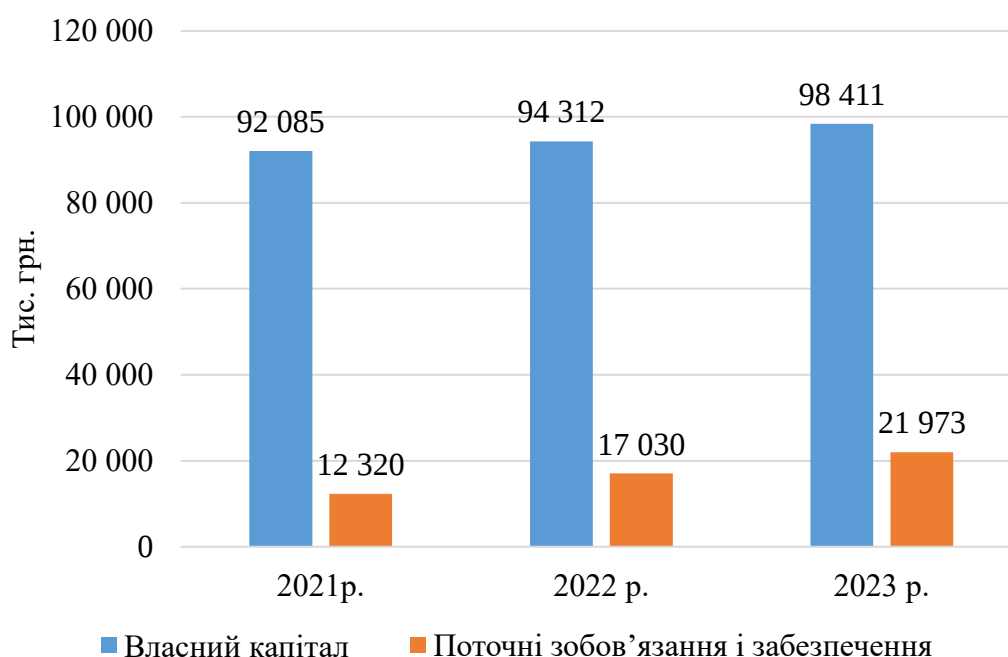

Рисунок 2.1 – Динаміка капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» у 2021-2023 рр.

Згідно даних рис. 2.1, протягом 2021-2023 років сума капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» збільшувалася, і це було зумовлено зростанням як величини власного капіталу, так і поточних зобов'язань і забезпечень.

Динаміка капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» за його складовими протягом 2022-2023 років відображена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» за його складовими протягом 2022-2023 років

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2022 р.	
			абсолютне	відносне
1	2	3	4	5
Зареєстрований (пайовий) капітал	17,0	17,0	-	-
Додатковий капітал	353,0	353,0	-	-
Резервний капітал	4044,0	4 044,0	-	-
Нерозподілений прибуток	89898,0	93997,0	4099,0	4,6
Усього за розділом І	94312,0	98411,0	4099,0	4,3
Короткострокові кредити банків	6000,0	3433,0	-2567,0	-42,8
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	200,0	4480,0	4280,0	2140,0
товари, роботи, послуги	8165,0	11665,0	3500,0	42,9
розрахунками з бюджетом	335,0	849,0	514,0	153,4
у тому числі з: - податку на прибуток	-	525,0	525,0	-

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5
- розрахунками зі страхування	17,0	7,0	-10,0	-58,8
- розрахунками з оплати праці	11,0	6,0	-5,0	-45,5
Доходи майбутніх періодів	2302,0	1533,0	-769,0	-33,4
Усього за розділом III	17030,0	21973,0	4943,0	29,0
Баланс	111342,0	120384,0	9042,0	8,1

Згідно даних табл. 2.1, за вказаний період загальний капітал зріс на 9,042 млн. грн. (на 8,1%), а приріст суми власного капіталу становив 4,099 млн. грн., (на 4,3%). Сума позиченого капіталу видавництва при цьому також збільшилася - на 4,943 млн. грн. (на 29,0%).

Зміну вартості основних фондів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 роки можна простежити, використовуючи дані табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Зміна вартості та рівня зношення основних фондів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 роки

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2022 р.	
			абсолютне	відносне
Основні засоби	4567,0	3897,0	-670,0	-14,7
первісна вартість	20936,0	21558,0	622,0	3,0
знос	16369,0	17661,0	1292,0	7,9
Коефіцієнт придатності	0,22	0,18	-0,04	-18,2
Коефіцієнт зносу	0,78	0,82	0,04	5,1

Як видно з табл. 2.2, у 2023 році спостерігалось зменшення залишкової вартості основних фондів ТОВ «Видавництво Богдан» і водночас нарощування суми їх зносу, що є негативним і засвідчує потребу придбання даним

товариством нових основних фондів. Про це також говорить існуюча динаміка коефіцієнтів придатності й зносу основних фондів.

Динаміка доходів і витрат ТОВ «Видавництво «Богдан» зображена на рис. 2.2.

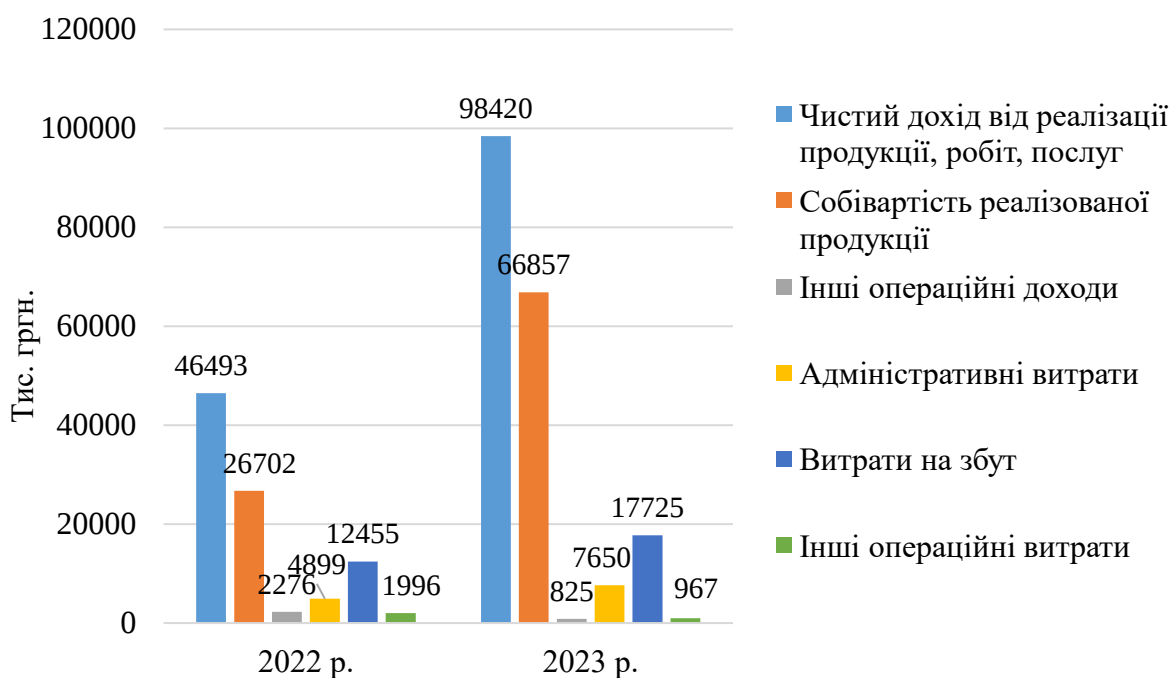

Рисунок 2.2 – Динаміка доходів і витрат ТОВ «Видавництво «Богдан» у 2022-2023 рр.

За даними рис. 2.2, у 2023 році обсяг чистого доходу, який надійшов від реалізації продукції, робіт, послуг, збільшився приблизно на 51,93 млн. грн., або в 2,11 рази. Також у досліджуваному періоді значно зросла величина собівартості реалізованої продукції, приріст якої складав на 40,155 млн. грн., а темпи зростання – приблизно 2,5 рази. Вище описані особливості динаміки чистого доходу й собівартості реалізованої продукції зумовили те, що у 2023 році відбулося нарощування обсягу валового прибутку видавництва на 11,772 млн. грн. при темпах його зростання в 1,59 рази.

При цьому також для діяльності ТОВ було властиве зростання адміністративних витрат на 2,751 млн. грн. та витрат на збут на 5,270 млн. грн. Поряд з цим сума інших операційних витрат зменшилася на 1,29 млн. грн., а

інших операційних доходів ТОВ «Видавництво «Богдан» - на 1, 451 млн. грн.

Прибуток, що залишається у розпорядженні ТОВ «Видавництво «Богдан», утворюється як різниця між надходженнями, отриманими від його господарської діяльності, та величиною витрат на її проведення, а також сплачених відсотків по кредитах банків і податків й інших обов'язкових платежів, що передбачені законом. Напрями використання чистого прибутку визначається рішеннями зборів його учасників. Динаміка різних видів прибутку ТОВ «Видавництво «Богдан» у 2022-2023 рр. зображена на рис. 2.3.

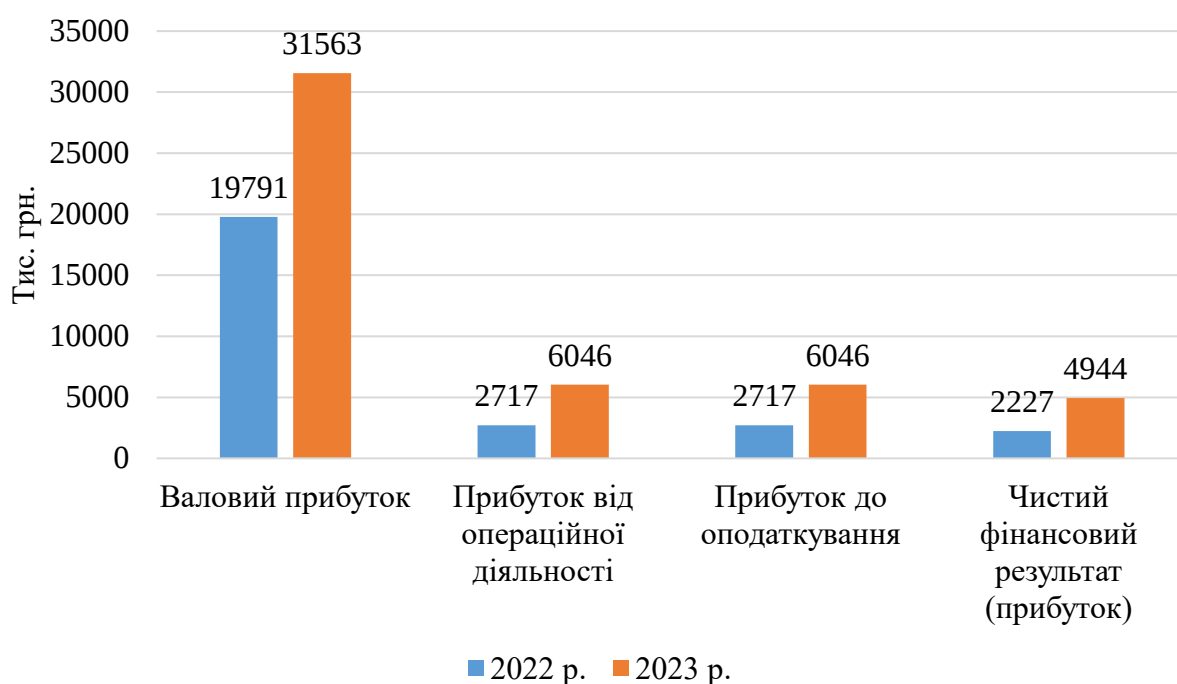

Рисунок 2.3 - Динаміка прибутку ТОВ «Видавництво «Богдан» у 2022-2023 рр.

Згідно даних рис. 2.3, валовий прибуток ТОВ «Видавництво «Богдан» у 2023 році збільшився на 11,766 млн. грн., а темпи його приросту становили 59,5%. Також відбулося зростання й інших видів прибутку досліджуваного видавництва, таких як:

- прибутку від операційної діяльності та прибутку до оподаткування - на 3,329 млн. грн., або у 2,23 рази;
- чистого прибутку – на 2,717 млн. грн., або в 2,20 рази.

З вище наведеного можемо зробити висновок щодо досить позитивної динаміки фінансових результатів діяльності ТОВ «Видавництво «Богдан».

2.2 Оцінювання рівня рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво Богдан»

Важливим аспектом, що характеризує успішність роботи ТОВ «Видавництво «Богдан», є оцінювання рентабельності його діяльності. При цьому доцільно провести аналізування різних показників рентабельності, що виступають індикаторами економічної ефективності функціонування видавництва, та можуть відобразити те, чи достатньо продуктивно досліджуване підприємство здійснює використання різноманітних видів ресурсів, що перебувають у його розпорядженні – як матеріальних, так і фінансових.

Слід зауважити, що досягнення та підтримання високого рівня рентабельності – це один з головних критеріїв, на основі якого можна зробити висновок щодо ефективності роботи видавництва. Процес детального аналізування показників рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво «Богдан» проводився нами на основі використання документів бухгалтерської звітності. Також доцільно при їх оцінці брати до уваги дані управлінського обліку.

З ціллю аналізування ефективності виробничої діяльності ТОВ «Видавництво «Богдан» та надання ним послуг обчислимо значення рентабельності виробництва, що ж важливим критерієм успішності цього товариства. Завдяки знаходженню даного показника маємо можливість одержати інформацію щодо того, наскільки ефективно використовувалися кошти, вкладені у виробничу діяльність, та яким була величина прибутку, сформованого у процесі її здійснення.

Обчислення показника рентабельності виробництва передбачає знаходження відношення величини прибутку, з якого вираховуються податок,

до суми середньорічної вартості суми ОФ та оборотних коштів. Дані розрахунку рентабельності виробництва ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр. відображено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Дані розрахунку рентабельності виробництва ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр.

Назва показника	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
			+, -	%
1. Прибуток до оподаткування (тис. грн.)	2717,0	6046,0	3329,0	122,5
2. Середньорічна вартість основних фондів (тис. грн.)	5023,0	4232,0	-791,0	-15,7
3. Середньорічна вартість оборотних коштів (тис. грн.)	102758,0	111350,5	8592,5	8,4
4. Сума середньорічних вартостей основних фондів та оборотних коштів	107781,0	115582,0	7801,0	7,2
5. Рентабельність виробництва (п.1: п.4) x 100%, %	2,5	5,2	2,7	108,0

Згідно даних табл. 2.3, у 2023 році для діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» було характерне зростання показника рентабельності виробництва на 2,7%, або більш як у два рази, що говорить про позитивні результати виробництва ним поліграфічної продукції й послуг. Це було зумовлено насамперед зростанням суми прибутку до оподаткування даного видавництва на 3 млн. 329,0 тис. грн. та спостерігалось на фоні нарощення сумарної величини середньорічних вартостей основних й оборотних фондів на 7801,0 тис. грн., або на 7,2%. Збільшення значення показника рентабельності виробництва ТОВ

«Видавництво Богдан» у досліджуваному періоді характеризує покращення рівня віддачі основних фондів й оборотних коштів, і це є позитивним.

Важливою складовою дослідження показників рентабельності досліджуваного товариства виступає оцінювання рентабельності основних фондів, оборотних коштів та активів ТОВ «Видавництво Богдан». Даний показник дозволяє виявити, наскільки ефективно використовуються різні види активів видавництва.

Для розрахунку рентабельності даних показників необхідно обчислити співвідношення між чистим прибутком ТОВ за 2022 і 2023 роки та відповідними значеннями середньорічної вартості основних фондів, оборотних коштів та загальної суми активів досліджуваного підприємства. Дані обчислень вище наведених показників рентабельності проілюстровано на рис. 2.4.

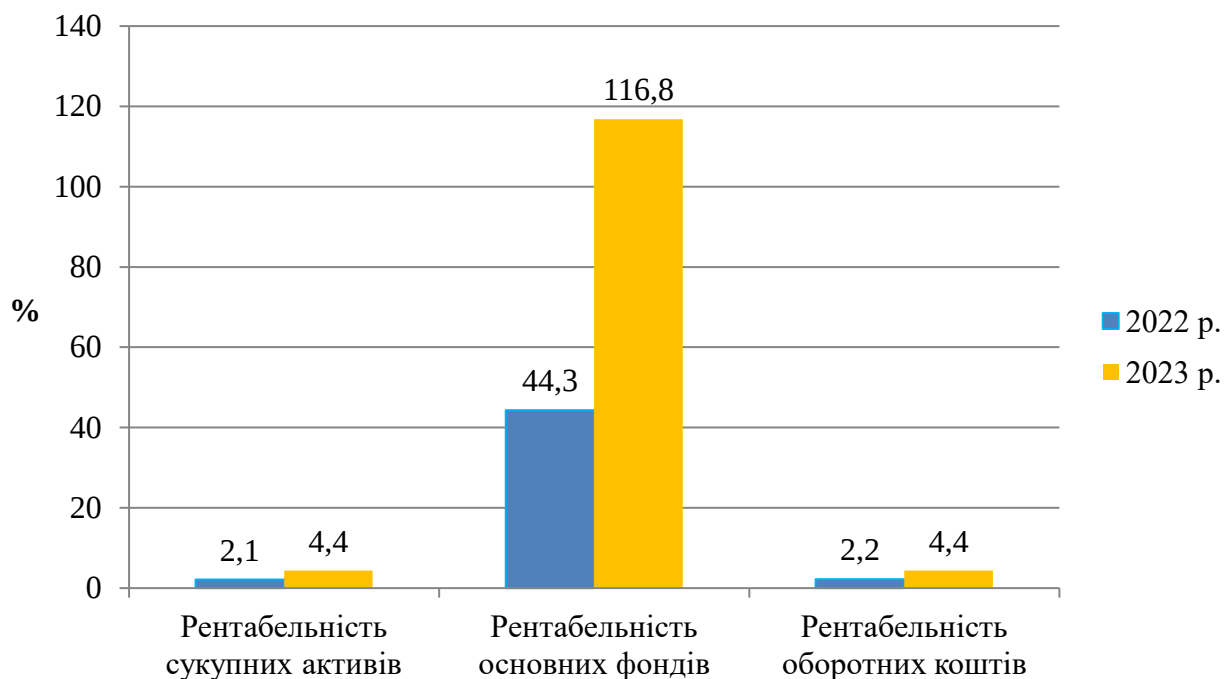

Рисунок 2.4 – Динаміка рентабельності основних фондів, оборотних коштів та сукупних активів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр.

На основі даних рис. 2.4 простежуємо те, що значення показників рентабельності основних фондів, оборотних коштів і сукупних активів ТОВ «Видавництво Богдан» за період 2022-2023 років були позитивними. Особливо

перебувала на високому рівні величина рентабельності основних фондів, що пояснюється порівняно невеликою величиною даного виду активів, яким володіє досліджуване товариство, порівняно з сумою отриманого ним чистого прибутку.

Слід зауважити, що у 2023 році спостерігалось значне збільшення значень вище згаданих показників, що перш за все було зумовлено зростанням величини чистого прибутку як кінцевого фінансового результату роботи видавництва. Зокрема, зміни показників рентабельності основних фондів, оборотних коштів та сукупних активів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр. були наступними:

- рентабельність основних фондів збільшилася аж на 72,5% (більш як у 2,6 рази);
- рентабельність оборотних коштів зросла на 2,2%, тобто удвічі;
- рентабельність сукупних активів збільшилася на 2,3% (в 2,1рази).

Збільшення величини вище згаданих показників рентабельності ТОВ «Видавництво Богдан», що спостерігалось у 2023 році порівняно з попереднім, розглядається як позитивна тенденція, що підтверджує зростання ефективності використання наявних у видавництва різних видів його активів.

Завдяки систематичному моніторингу рентабельності активів виникає можливість виявити, які процеси зумовлюють неефективні тенденції у діяльності підприємства. Це дозволяє виявити потреби здійснення модернізації тих сфер діяльності товариства, що є неефективними.

Оцінювання ефективності реалізації продукції ТОВ «Видавництво Богдан» вимагає здійснення розрахунку показників рентабельності продажів. На величину даного показника впливає низка як зовнішніх, так і внутрішніх факторів роботи товариства. Зокрема, на значення показників рентабельності реалізації продукції досліджуваного видавництва впливають особливості цінової політики, взаємовідносин із клієнтами, розрахунків за продукцію тощо.

Розрахунок значень показників рентабельності продажів товариства за 2022-2023 рр. відображено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Обчислення показників рентабельності продажів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр.

Назва показника	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
			абсол. (+, -)	відносне (%)
1. Валовий прибуток видавництва, тис. грн.	19791	31563	11772	59,5
2. Прибуток видавництва від операційної діяльності, тис. грн.	2717	6046	3329	122,5
3. Чистий прибуток, тис. грн.	2227	4844	2617	117,5
4. Чистий дохід видавництва від реалізації продукції, тис. грн.	46493	98420	51927	111,7
5. Валова рентабельність продажів (п.1 : п.4) x 100%, %	42,6	32,1	-10,5	-24,6
6. Операційна рентабельність продажів (п.2 : п.4) x 100%, %	5,8	6,1	0,3	-5,2
7. Рентабельність продажів, розрахована за чистим прибутком (п.3 : п.4) x 100%, %	4,7	4,9	0,2	-4,3

У результаті аналізу вище викладеної зміни показників рентабельності продажів видно, що у 2023 р. дані показники відзначалися значним приростом порівняно із 2022 роком. На цю тенденцію вплинуло як зростання чистого, валового й операційного прибутку, так і збільшення показника чистого доходу, отриманого ТОВ «Видавництво Богдан» від реалізації продукції і послуг, на 51 млн. 927 тисяч гривень, або в 2,1 рази, що є позитивним.

На існуючу динаміку показників значень показників рентабельності продажів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр. також вплинули такі позитивні зміни:

- збільшення валового прибутку товариства на 11 млн. 772,0 тис. грн. (на 59,5%);
- зростання прибутку, отриманого ТОВ «Видавництво Богдан» від операційної діяльності, на 3 млн. 329,0 тис. грн., тобто на 122,5%;
- нарощування величини чистого прибутку ТОВ на 2 млн. 617,0 тис. грн. (на 117,5%).

Графічно динаміка показників рентабельності продажів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр. зображено на рис. 2.5.

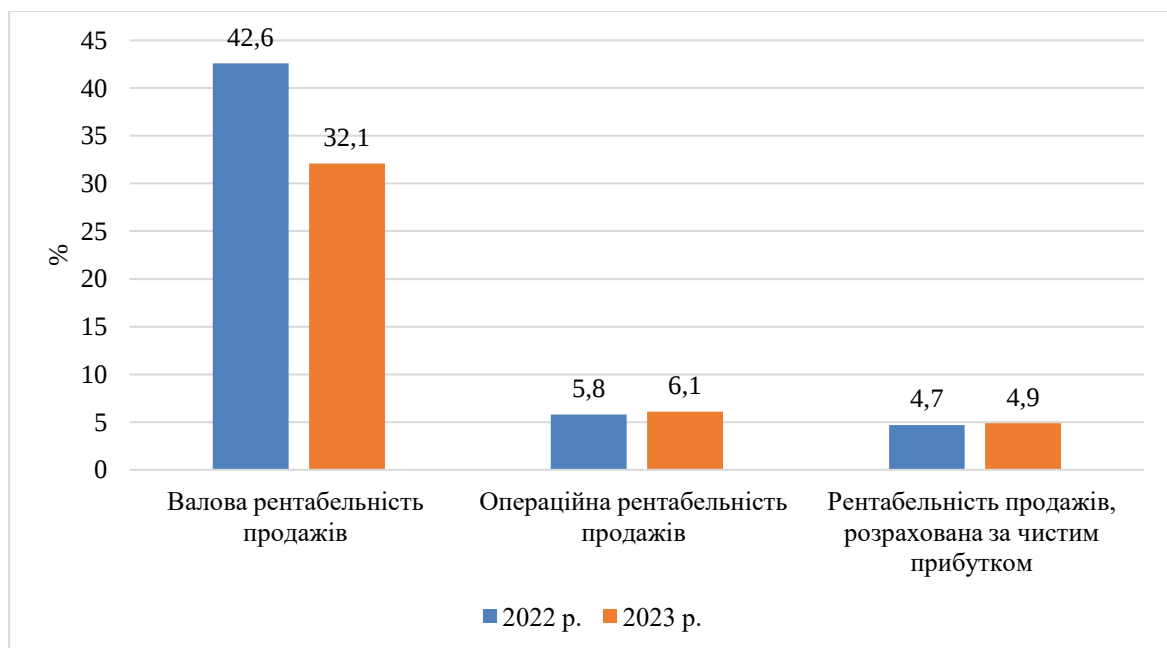

Рисунок 2.5 – Динаміка показників продажів ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр.

Слід зауважити, що проілюстрована на рис. 2.5 динаміка рентабельності продажів була зумовлена також позитивною динамікою показників, що впливали на їх знаходження.

Оцінювання показників прибутковості ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр. також включає обчислення значення рентабельності власного капіталу та загального капіталу. Дані показники обчислюються як відношення чистого прибутку видавництва до сум відповідних значень його капіталу. Динаміка цих показників проілюстрована на рис. 2.6.

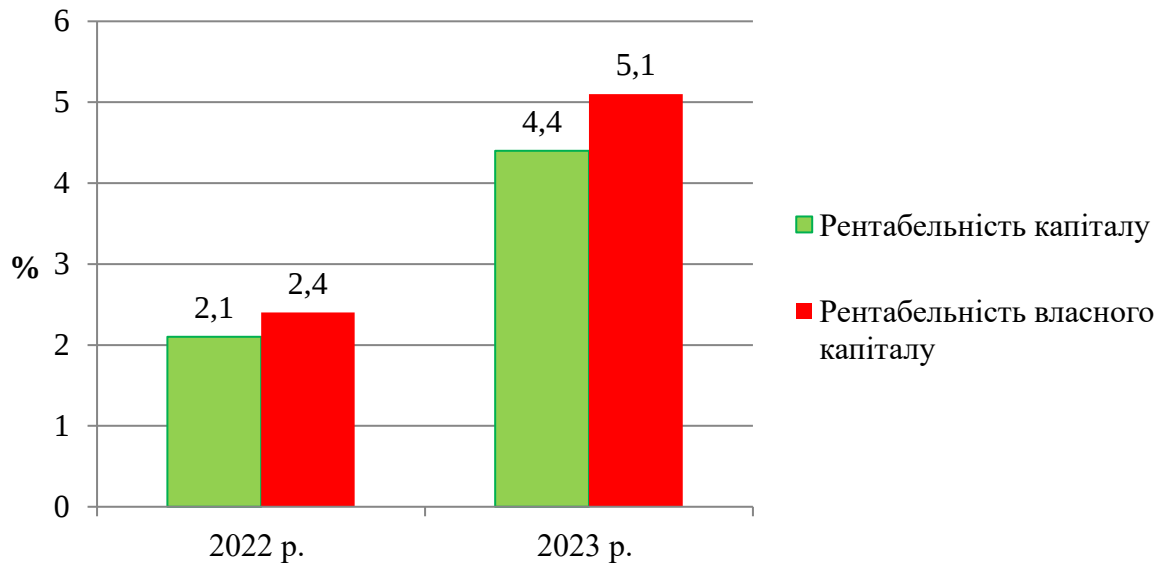

Рисунок 2.6 – Показники рентабельності капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» за 2022-2023 рр.

Згідно даних рис. 2.6, величина показника рентабельності капіталу зросла у 2023 році на 2,3%, а рентабельності власного капіталу ТОВ «Видавництво Богдан» - збільшилася на 2,7%, що позитивно характеризує те, яка величина прибутку була згенерована даним товариством на кожну грошову одиницю відповідно загальних та власних коштів.

Отже, у 2022-2023 роках відзначалася позитивна динаміка усіх обчислених нами показників рентабельності ТОВ «Видавництво Богдан», що свідчить про зростання прибутковості роботи, досягнутому завдяки виконанню його основної місії - насичення споживчого ринку високоякісною видавничою продукцією, послугами, що принесло позитивні зміни фінансових результатів діяльності за досліджуваний період.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «НАВЧАЛЬНА КНИГА - БОГДАН»

3.1 Напрями підвищення рентабельності роботи підприємства шляхом впровадження цифрового друку

Успішна діяльність ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан» на ринку, яка буде приносити йому зростання рівня рентабельності, може бути забезпечена лише за умови використання сучасних технологій друкарської справи. Зокрема, пропонуємо досліджуваному видавництві використовувати у своїй роботі цифровий друк, що відкрив нову сторінку в поліграфічній індустрії.

Основні чинники, що впливають на вибір технологічного методу друку продукції ТОВ «Видавництво Богдан», наведено на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Основні чинники, що впливають на вибір технологічного методу друку продукції ТОВ «Видавництво Богдан»

Зауважимо, що цифровий друк значно розширив можливості створення якісної, конкурентоспроможної друкованої продукції, а також усунув низку бар'єрів, що раніше перешкоджали діяльності видавців. Розглянемо принципи особливості цифрового друку. Офсетний друк, який використовується вже понад сто років, уже давно забезпечує одержання значного економічного ефекту за умови виготовлення великих накладів. При використанні офсетного методу основною статтею витрат виступає виготовлення офсетних форм. При цьому витрати можуть рівномірно розподілятися на весь наклад, і чим він є більший, тим нижча собівартість одного примірника. У випадку впровадження в операційній діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» цифрового методу будуть відсутні витрати, що спрямовані на проміжну підготовку, а це сприяє значному зниженню вартості друку, уможливорює виготовлення невеликої партії чи навіть одного примірника. Необхідно зауважити, що величина накладу при цьому не дуже суттєво впливає на собівартість одиниці продукції (книги).

У той час, як при здійсненні офсетного друку уся інформація, що відображається при його здійсненні, спочатку наноситься на друковані форми, то у випадку цифрового друку він здійснюється безпосередньо із комп'ютерного файлу на кінцевий носій. Даний метод друку відзначається деякою подібністю із застосуванням лазерного принтера.

Використання цифрового друку базується на методі електрографії. При цьому на спеціальному фотосенсорі здійснюється формування зображення за допомогою лазера, після чого воно здійснюється його перенесення на певний носій інформації, що супроводжується одночасно здійсненням високотемпературного впливу. Дана процедура повинна окремо повторюватися для кожного відбитка, що дозволяє забезпечити високий рівень точності відтворення. Пропоноване рішення дасть змогу ТОВ «Видавництво Богдан» значно скоротити час, необхідний на друк, а також знижує витрати, що спрямовуються на виготовлення друкованої продукції. При цьому також забезпечується можливість випуску поліграфічної продукції малими накладками, навіть від одного примірника.

Однією з основних переваг, які одержить ТОВ «Видавництво Богдан» у разі впровадження цифрового друку є можливість внесення змін. При цьому виявлення помилки може бути здійснення протягом декількох хвилин шляхом виправлення вихідного файлу, після чого настає продовження друку оновленого тексту. У разі офсетного друку внесення виправлень вимагатиме виготовлення нових форм, що пов'язане із значними фінансовими й часовими витратами, а найчастіше це є просто неможливим.

Процес сучасного цифрового друку, що використовується при виготовленні книг, відзначається певними технологічними можливостями. Новітні цифрові технології здатні підняти поліграфічні можливості на нову висоту. Завдяки використанню цифрового друку забезпечується висока, до 2400 dpi, роздільна здатність, яка за своєю якістю зовсім не поступається офсетному. Використання сучасного обладнання дозволяє забезпечувати друк на різноманітних матеріалах (практично усіх). Зокрема, для виготовлення книг може використовуватися папір будь-якої щільності та типів, включаючи від офсетного тонкого до крейдованого і надщільного, і навіть картону, включаючи дизайнерський і фактурний.

Дані порівняльної характеристики цифрового й офсетного друку, яка розкриває переваги й недоліки кожного виду, наочно є представлені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Порівняльна характеристика цифрового й офсетного друку

Характеристика	Офсетний друк	Цифровий друк
1	2	3
Собівартість для малих накладів	Висока	Низька
Собівартість для великих накладів	Низька	Висока
Швидкість виготовлення	Низька, друк вимагає тривалої підготовки	Дуже висока
Додрукарська підготовка	Суттєва (створення форм)	Мінімальна

Продовження табл. 3.1

1	2	3
Персоналізація	Складна й багатовартісна	Можлива для кожного примірника
Точка рентабельності	Понад 500-1000 примірників	1-500 примірників
Якість передачі кольорів	Відмінна, еталонна	Висока, стабільна
Можливість внесення змін	Складна, високовартісна	Необмежена

Використання нових фарбових систем при використанні цифрового друку дасть змогу ТОВ «Видавництво Богдан» досягнути значного розширення можливості передачі кольору. Адже придбання сучасного обладнання із цифрового друку, орім базового набору СМУК, який включає блакитний, пурпуровий, чорний та жовтий кольори, дасть можливість використовувати також фіолетовий, білий, помаранчевий і зелений барвники, що сприятиме значному розширенню колірної гама, сприятиме забезпеченню ідеального відтворення досить складних графічних конструкцій.

До особливої переваги цифрового друку слід також віднести можливість персоналізації, що забезпечуватиме для ТОВ «Видавництво Богдан» доступність змін інформації, яка друкується. Це дозволить досліджуваному товариству випускати поліграфію, що відзначається індивідуальним використанням, а саме підручники для порівняно невеликої кількості учнів, зошити й щоденники, які містять особисті дані, а також іншу поліграфічну продукцію, що має іменне маркування.

Також існують фінансові переваги, що будуть одержані ТОВ «Видавництво Богдан» при використанні цифрового друку при виготовленні книг та іншої друкованої продукції.

Використання цифрового друку у діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» значно розширить його перспективи, сприятиме удосконаленню освітнього процесу, оптимізації маркетингової діяльності. Отже,, дуже важливою

прерогативою цифрового друку виступає використання концепції «друку на вимогу», або Print-on-Demand.

Основні переваги цифрового друку при виготовленні книгодрукарської продукції ТОВ «Видавництво Богдан» проілюстровані на рис. 3.2.

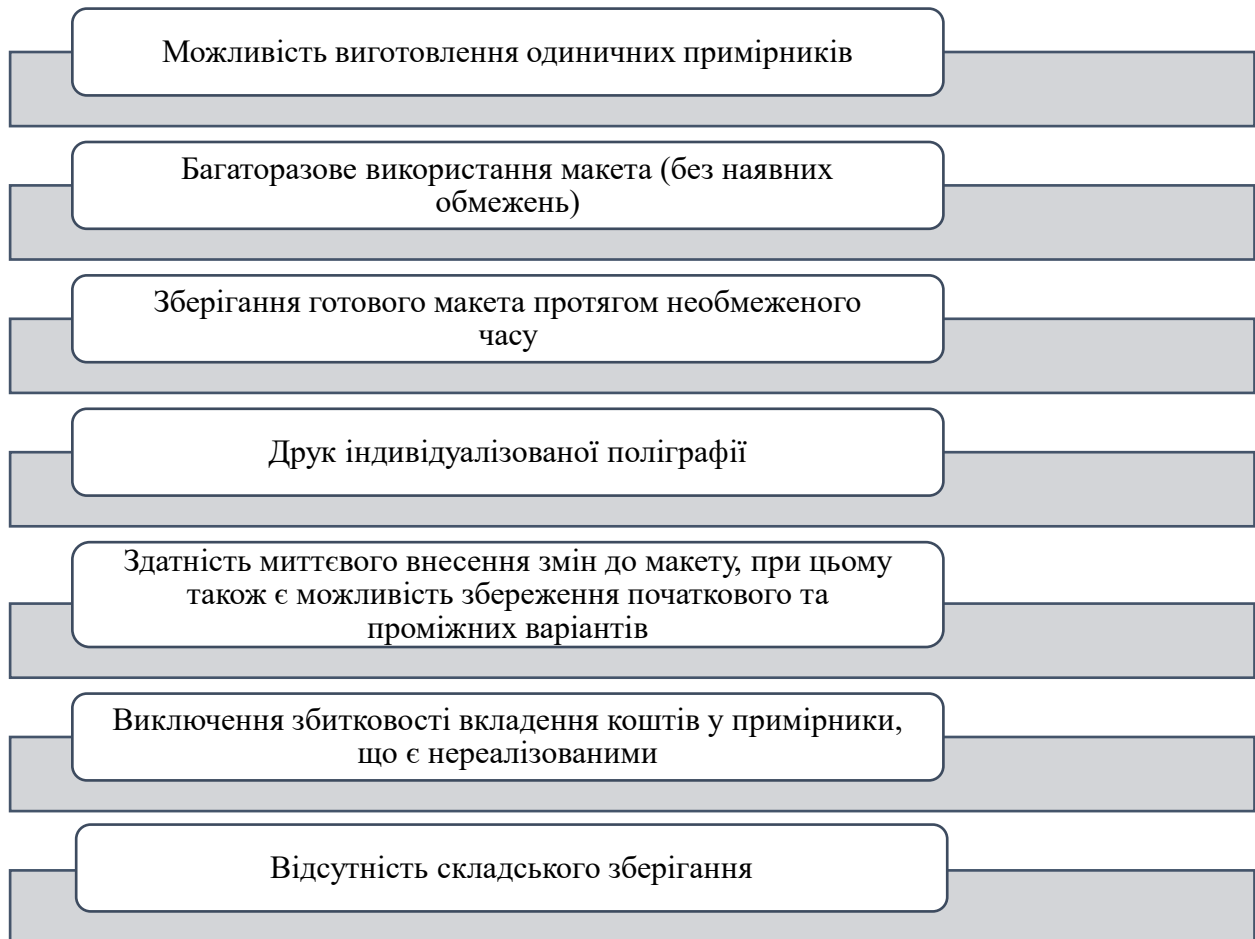

Рисунок 3.2 – Основні переваги цифрового друку при виготовленні книгодрукарської продукції ТОВ «Видавництво Богдан»

Випуск малим накладом художньої та нон-фікшн літератури дасть можливість реалізовувати її без залишків, у той час як підручники та посібники необхідно друкувати у кількостях, що відповідають кількості учнів, слухачів курсів. Товариство зможе більш повно враховувати те, що ексклюзивні подарункові видання можуть ставати бібліографічними рідкостями вже на момент виходу із друку. У сімейних бібліотеках часто зберігаються особисті

мемуари деяких членів родини, які є захищеними від публічності.

Вище названі вище переваги будуть актуальні для ТОВ «Видавництво Богдан» за умови друку невеликих накладів, які включають до 500 примірників. У випадку потреби виготовлення більшої кількості продукції її собівартість буде залишатися незмінною, а використання офсетного друку передбачає зниження собівартості однієї книги. Отже, у тому випадку, коли досліджуваному підприємству вдасться досягнути комерційного успіху у випадку першого пробного невеликого накладу, то був виготовлений із застосуванням цифрового методу, та існуючих перспектив забезпечення подальших успішних продажів йому рекомендується перейти на використання офсетного друку. Застосування такого комплексного підходу дасть змогу ТОВ «Видавництво Богдан» оптимізувати свої витрати, а також дати масовому читачу придбати продукцію по прийнятних для нього цінах, що забезпечить доступність видання для споживачів.

Слід зауважити, що на якість цифрового друку впливають різні чинники. Слід зазначити, що при здійсненні класичного офсетного друку відбувається легке поглинання фарб у папір, при цьому зберігаються незмінними тон і насиченість кольору. При використанні цифрових технологій здійснюється фіксація барвника, який міститься у лазерному обладнанні, на поверхні, тип якої визначає інтенсивність кольорів, а також особливості їхнього зорового сприйняття. Слід враховувати, що глянсова поверхня здатна краще зберігти й передавати колірну гаму, проте за тривалого читання вона стомлює очі. Матова поверхня діє протилежним чином. Для вирішення даної проблеми здійснюється калібрування техніки, а також формування кольірних профілів, які використовуються для різних варіантів носіїв.

До особливостей цифрового друку, використання якого у роботі ТОВ «Видавництво Богдан» потребує пильної уваги, доцільно віднести збереження стабільності якості. При виготовленні великих партій із здійсненням друку з часовими перервами можуть виникати певні відхилення у налаштуваннях. Враховуючи це, якщо дуже важливим завданням є збереження кольору й

точності, то потрібно забезпечувати виготовлення усього накладу протягом одного виробничого циклу, без здійснення зупинки виробничого обладнання.

Використання у діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» цифрового друку дасть змогу вирішити таке важливе питання як довговічність. Завдяки останнім розробкам у цій галузі було досягнуто підвищення стійкості тонерів до впливу сонячного світла, а також дії інших фізичних чинників, проте при надто тривалому зберіганні вони все ж можуть втрачати свою чіткість та кольору.

Зауважимо, що підготовка макета книги, що буде випускатися методом цифрового друку на ТОВ «Видавництво Богдан», включає наступне. Необхідно забезпечити перенесення усіх повноколірних ілюстративних й графічних елементів на СМУК-палітру, при цьому роздільна здатність має становити 300 dpi. Необхідно пам'ятати, фізично неможливим є одержання абсолютно ідентичних зображень на екрані й друкованому носії, тому у випадку видання із повноколірним ілюстративним наповненням доцільно заздалегідь ознайомитись із тестовим зразком даної друкарні.

Особливу увагу при друці заслуговує чорний колір. У процесі друку текстових фрагментів застосовується 100% чорний колір, а для цілей одержання чорного фону чи зображення, що використовується у великих графічних об'єктах, перевагу слід надавати насиченому складному чорному, і це дає можливість отримання рівномірного чорного кольору.

При здійсненні формування макета книг необхідно уважно вказувати розміри сторінок, при цьому враховуючи обрізний край.

Слід зауважити, що до основних переваг цифрового друку відноситься його екологічність. Це забезпечується не лише якісним складом тонерів, а і низькими енерговитратами цифрових друкарських пристроїв. При цьому також майже повністю відсутніми є відходи виробництва, мінімізуються надлишки друку. Використання цифрового друку може здійснюватися на різноманітних носіях, у тому числі і тих, що були отримані шляхом вторинної переробки. Даний метод є екологічно безпечним, він передбачає застосування полімерних матеріалів, які відзначаються підвищеною зносостійкістю.

Зазначимо, що на даний час спостерігається безперервне удосконалення сучасних паперових носіїв для цифрового друку. Завдяки появі нових рішень розширюється варіативність дизайнерських ідей, які можуть бути успішно втілені у роботі ТОВ «Видавництво Богдан».

Окрему увагу слід відводити поєднанню можливостей цифрового друку із здійсненням онлайн-комунікації, що дозволяє автоматизувати усі наявні етапи виготовлення друкованої продукції, включаючи від формування замовлення і до кінцевого етапу виробництва - одержання готової продукції.

Слід урахувати, що можливості цифрового друку невпинно розширюються, що створює для ТОВ «Видавництво Богдан» широкий простір для реалізації оригінальних дизайнерських ідей, проведення експериментів із візуальними рішеннями та новими матеріалами.

3.2 Шляхи зростання рентабельності діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» шляхом впровадження інноваційних технологій та матеріалів

З метою покращення фінансових результатів функціонування ТОВ «Видавництво Богдан» та відповідно нарощування рівня рентабельності його діяльності пропонуємо впровадити друк продукції не лише на традиційних паперових носіях, але і на інших видах матеріалів з використанням інноваційних технологій.

Зокрема, для впровадження друку виробів на текстильній основі пропонуємо придбати друкарський DTF комплекс, завдяки якому досліджуване товариство зможе експериментувати з матеріалами для друку, використовуючи різні їх види. Застосування друкарського DTF комплексу дозволить ТОВ «Видавництво Богдан» здійснювати друк зображення на спеціальну плівку, згодом із якої буде забезпечене перенесення зображення на різноманітні вироби, включаючи текстильні, що забезпечується термофіксацією.

Враховуючи, що сфера поліграфії на даний час продовжує стрімко розвиватися, пропонуємо ТОВ «Видавництво Богдан» впроваджувати сучасні

інноваційні розробки, тобто технології, що дозволяють підвищити продуктивність виготовлення поліграфічної продукції без втрати її якості, а також досягнути скорочення термінів випуску продукції. Це вимагає від видавництва не лише придбання нового обладнання, а й формування нових підходів до прийняття рішень.

Напрями освоєння ТОВ «Видавництво Богдан» сучасних інноваційних технологій у поліграфії наведено на рис. 3.3.

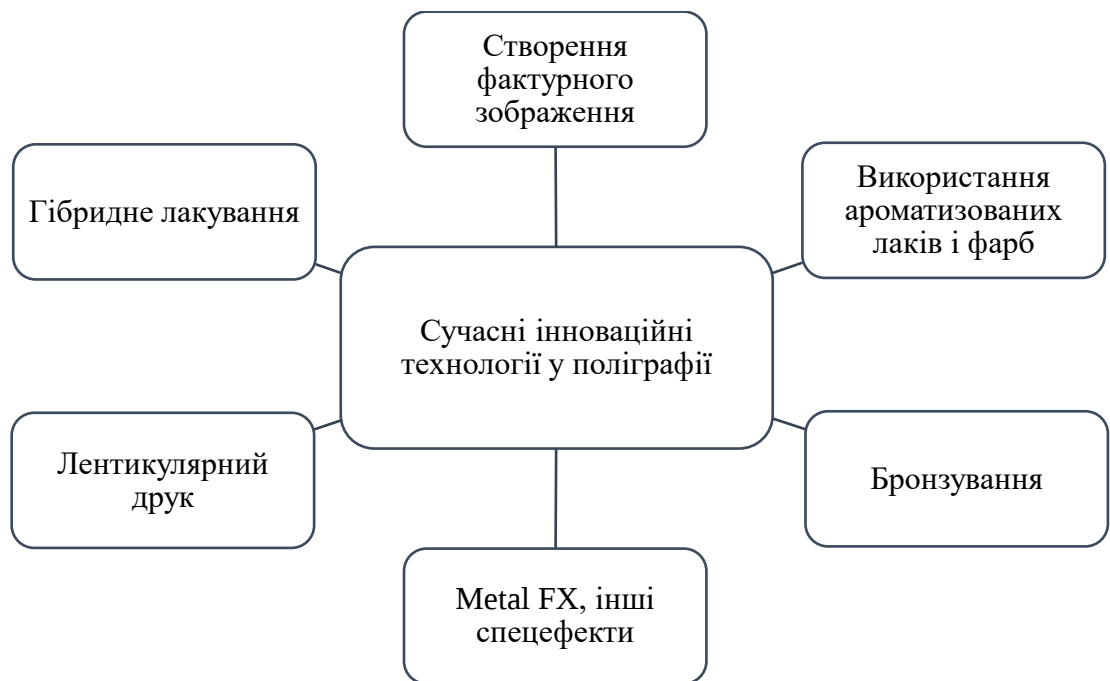

Рисунок 3.3 – Напрями освоєння ТОВ «Видавництво Богдан» сучасних інноваційних технологій у поліграфії

Зокрема, пропонуємо ТОВ «Видавництво Богдан» впровадити лентикулярний друк. Дана це технологія передбачає створення об'ємної картини, що має тривимірний ефект. Зображення при цьому наноситься на пластикову основу, його частина потрапляє під спеціальну лінзу, що забезпечує створення бажаного оптичного ефекту. Вище описана технологія ще є досить високовартісною і складною, проте вона успішно розвивається.

Гібридне лакування відзначається тим, що отримане зображення не лише виглядає більш ефектним, якісним, а також є приємним на дотик. З цією метою використовуються спеціальні фарби, що здатні поєднувати у собі як властивості олійних пігментів, так й ультрафіолетового лаку. У даному методі друку застосовуються глянсовий і матовий лаки одночасно. Зображення, що отримується таким чином, дозволяє передавати багатогранність рельєфу, зображеного на малюнку, виділяти малопомітні ділянки, отримувати додатковий візуальний ефект завдяки контрасту матового й глянцевого лаку, а також досягати особливих тактильних властивостей матеріалу.

При здійсненні остаточного оформлення виготовленої поліграфічної продукції ТОВ «Видавництво Богдан», на нашу думку, доцільно використовувати різноманітні методи, що застосовуються для післядрукарської обробки. Їх використання дозволяє створити оригінальні вироби, які відзначаються унікальним дизайном, а використання технології гібридного лакування дозволяє надати продукції видавництва особливого візуального ефекту й зменшити її вартість.

Продукція, яка виготовлена за допомогою гібридного лакування, відзначається наступними властивостями:

- а) насиченість кольору, що досягається завдяки використанню глянцю;
- б) захисні властивості, так як завдяки використанню прозорого лаку, який здатний приховувати інші зображення, виникає можливість захистити вироблену продукцію від підробки;
- в) точність суміщення зображень. Це досягається завдяки тому, що гібридні фарби відзначаються низкою властивостей, що дозволяють зберігати градієнти без використання спеціальних форм;
- г) «апелсинова кірка» –візуальний ефект, що вигідно відрізняє даний готовий виріб від інших.

Матеріалами, що можуть бути використані ТОВ «Видавництво Богдан» для гібридного лакування, виступають картон і крейдований папір. Вони здатні добре вбирати фарбу, завдяки чому досягається стійкий глянець поверхні.

Завдяки швидкому висиханню барвника є можливість відразу друкувати з іншого боку листа паперу, без затримок для висихання фарби.

У ході друку відбувається полімеризація фарби УФ-випромінюванням, і це надає зображенню здатності опору стирання і тривалий час добре зберігати чіткість контурів. Друк на папері, на який нанесено крейду, здійснюється без затримок, із значно більшою швидкістю.

З використанням методу друку гібридного лакування можна виробляти широкий асортимент поліграфічної продукції. Наприклад, рекламні матеріали, обкладинки журналів, буклети, папки, календарі та інша продукція, у якій відчуває потребу споживач.

Значним попитом вище описаний метод друку користується для цілей виробництва упаковки, оскільки продукція, виготовлена методом гібридного лакування, відзначається позитивним візуальним ефектом, завдяки чому вона привертає увагу покупця на магазинних полицях. ТОВ «Видавництво Богдан» зможе також застосовувати вказаний метод і для друку візиток. Це значно розширить перелік варіантів, які можуть бути використані для їх оформлення. Слід зауважити, що також у процесі випуску етикеток доцільно застосувати конгревне тиснення і фольгування, що підвищить якість друкованої продукції.

Технологія бронзування передбачає нанесення на зображення спеціального бронзового порошку та особливих барвників. Закріплення здійснюється з використанням клею для бронзування. Необхідно відмітити, що виготовлене таким чином зображення виглядає дуже дорого й ефектно.

Також у своїй роботі ТОВ «Видавництво Богдан» може застосувати й інші спецефекти, зокрема, технологію Metal FX, що є частково подібною до бронзування і завдяки якій друкованим виробам здійснюється надання металевого блиску, що виглядає дуже стильно.

Також до перспективних напрямів діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» слід віднести використання ароматизованих лаків та фарб, які відзначаються присутністю приємного аромату, який зберігається тривалий час після виготовлення продукції.

На ринку поліграфії на даний час зростає попит на пігменти й фінішери незвичайних відтінків, що відзначаються наявністю блискіток або є неоновими, золотими чи прозорими. Таке нестандартне оздоблення друкованої продукції стає усе більш актуальним та різноманітним, а особливо на фоні тенденції переходу друку на невеликі тиражі. Якщо раніше у друкарнях важко було вигідно замовити поштучну продукцію або маленькі тиражі, то із розвитком цифрового друку це стає реальним та доцільним і дозволяє експериментувати із незвичайними рішеннями.

Необхідно провести розрахунок рівня економічної ефективності розкритих нами пропозицій щодо впровадження інноваційних технологій у роботі досліджуваного товариства з метою виявлення їх впливу на зміну рентабельності роботи ТОВ «Видавництво Богдан». Затрати на придбання обладнання для впровадження нових технологічних рішень наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Затрати на придбання обладнання для впровадження інноваційних технологічних рішень у діяльності ТОВ «Видавництво Богдан»

Витрати	Сума, тис. грн.
1. Друкарський DTF комплекс	695,0
2. Обладнання для лентикулярного друку	798,0
3. Лакувальна машина	390,0
4. Інші види обладнання	270,0
5. Разом витрат на придбання обладнання	2153,0
6. Витрати на доставку обладнання	215,3
7. Витрати на проведення монтажу обладнання й введення його в експлуатацію	172,2
8. Непередбачувані витрати	250,0
Всього	2787,8

Отже, загальна сума даних витрат становить 2 млн. 787,8 тис. грн.

Результати обчислень фінансових показників ТОВ «Видавництво Богдан», що їх планується отримати від впровадження інноваційних технологічних рішень у діяльності цього товариства, наведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 - Очікувані річні фінансові показники ТОВ «Видавництво Богдан» після впровадження інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії

Показник	Сума, тис. грн.
Додатковий чистий дохід, тис. грн.	18425,0
Усього витрат на виробництво й реалізацію продукції (послуг), тис. грн.	17135,2
Сума операційного прибутку, тис. грн.	1289,8
Додатковий чистий прибуток	1057,6
Рентабельність інвестицій, %	37,9
Рентабельність продукції, %	6,1
Операційна рентабельність продажів, %	7,0
Рентабельність продажів за чистим прибутком, %	5,7

Отже, ТОВ «Видавництво Богдан» у результаті впровадження інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії зможе одержати додатковий чистий дохід 18 млн. 425,0 тис. грн. Сума операційного прибутку від даної пропозиції складатиме 1289,8 тис. грн., а чистого прибутку – 1 млн. 57,6 тис. грн. Рентабельність інвестицій прогнозується на рівні 37,9%, рентабельність продукції - 6,1%, операційна рентабельність продажів - 7,0%, а рентабельність продажів за чистим прибутком - 5,7%.

Дані, одержані у результаті розрахунку дисконтованих грошових потоків внесеного нами проєкту, зведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Розрахунок грошових потоків ТОВ «Видавництво Богдан» від проєкту впровадження інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії

Роки	Чистий прибуток від проєкту	Річні амортизаційні відрахування (тис. грн.)	Недисконтовані грошові потоки (тис. грн.)	Коефіцієнт дисконтування при ставці 20%	Дисконтовані грошові потоки (тис. грн.)
2026	1057,6	557,6	1615,2	0,8333	1346,0
2027	1057,6	557,6	1615,2	0,6944	1121,7
2028	1057,6	557,6	1615,2	0,5787	934,7
2029	1057,6	557,6	1615,2	0,4823	778,9
2030	1057,6	557,6	1615,2	0,4019	649,1
Разом					4830,4

Згідно даних таблиці 3.4, значення суми дисконтованих грошових потоків ТОВ «Видавництво Богдан», що прогнозуються від реалізації проєкту впровадження інноваційних технологічних рішень на підприємстві становитиме 4 млн. 830,4 тис. грн.

Проведемо економічну оцінку доцільності впровадження ТОВ «Видавництво Богдан» пропонованих інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії з використанням методів чистої теперішньої вартості, індексу прибутковості й періоду окупності.

Сумою чистої теперішньої вартості проєкту інвестицій (скорочена назва - NPV) виступає грошова величина, що визначається у вигляді різниці між сумою величини теперішньої вартості грошових потоків, що їх очікується отримати від проєкту, та інвестиціями, які були початково вкладені у даний проєкт. Для цього використаємо формулу:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+k)^t} - A_0, \quad (3.1)$$

де S_t – величина грошових потоків, що має бути отримана за період t ;
 t – часовий період, у якому прогнозуємо отримати конкретний грошовий потік;

k – величина дисконтної ставки проєкту;

A_0 – грошова оцінка обсягу посаткових інвестицій, вкладених у проєкт.

Знайдемо показник NPV за формулою (3.1):

$$NPV = 4830,4 - 2787,8 = 2042,6 \text{ тис. грн.}$$

Виходячи із значення показника NPV проєкту впровадження інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії, який рівний 2 млн. 42,6 тис. грн. (позитивне значення), цей проєкт варто впроваджувати.

Індекс прибутковості (PI) проєкту впровадження інноваційних технологічних рішень у діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» знайдемо з використанням формули:

$$PI = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{S_t}{(1+k)^t}}{\sum_{t=0}^n \frac{A_t}{(1+k)^t}}. \quad (3.2)$$

$$PI = 4830,4 : 2787,8 = 1,73.$$

На основі проведеного обчислення значення індексу прибутковості (цей показник рівний 1,73 - більший за 1) приходимо до висновку, що проєкт впровадження інноваційних технологічних рішень може бути втілений у діяльності ТОВ «Видавництво Богдан».

Простий період окупності проєкту впровадження інноваційних технологічних рішень розрахуємо як співвідношення між сумою його початкових інвестицій та величиною річного грошового потоку:

$$2787,8 : 1615,2 = 1,73 \text{ року, або 1 рік 9 місяців.}$$

При знаходженні дисконтованого періоду окупності цього проєкту враховуємо суму та період отримання кожного грошового потоку, а також величину початково інвестованого капіталу. Для проєкту впровадження інноваційних технологічних рішень у роботі ТОВ «Видавництво Богдан» цей показник складає 2 роки 4 місяці. Усі вище розраховані нами показники економічної оцінки доцільності зазначеного проєкту відображено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Показники економічної оцінки доцільності впровадження ТОВ «Видавництво Богдан» пропонованих інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії

Назва показника	Один. виміру	Значення
1. Річний грошовий потік (недисконтований)	тис. грн.	1615,2
2. Сума дисконтованих грошових потоків даного проєкту	тис. грн.	4830,4
3. Чиста теперішня вартість	тис. грн.	2042,6
4. Індекс прибутковості	-	1,73
5. Недисконтований період окупності	роки, міс.	1 рік 9 місяців
6. Дисконтований період окупності	роки, міс.	2 роки 4 місяці

Отже, результати аналізу даних табл. 3.5 показали, що чиста теперішня вартість запропонованого проєкту становитиме 2 млн. 42,6 тис. грн., індекс прибутковості- 1,73, недисконтований період окупності - 1 рік 9 місяців, а дисконтований період окупності - 2 роки 4 місяці. Дані показники свідчать про економічну доцільність прийняття проєкту впровадження ТОВ «Видавництво Богдан» пропонованих інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії.

РОЗДІЛ 4

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

4.1 Долікарська допомога при вивихах

Вивихом суглоба називається зміщення суглобової поверхні кісток, що супроводжується пошкодженням капсульно-зв'язкового апарату. Вивих супроводжується, як правило, пошкодженням м'яких тканин суглоба. При цьому можуть рватися зв'язки з судинами, капсула, а також сухожилля прилеглих м'язів. Це пошкодження веде до серйозних порушень функціональності як окремого суглоба, так і всієї кінцівки. Необхідно зазначити, що велику роль для повноцінного відновлення функції відіграє правильне та своєчасне надання першої допомоги при вивихах суглобів.

Ознаки вивиху: біль у кінцівці, деформація ділянки суглоба, відсутність активних і неможливість пасивних рухів у суглобі, фіксація кінцівки у неприродньому положенні, зміна довжини кінцівки.

Виділяються такі види вивихів:

- за ступенем зміщення (повний і неповний вивих);
- за походженням (вроджений і набутий);
- відкриті вивихи з утворенням рани;
- закриті без розриву тканин і шкіри над суглобом.

Найчастіше вивихи бувають у плечовому суглобі, колінному суглобі, у суглобах нижньої щелепи та пальців рук.

Вивих плечового суглоба. Залежно від того, в який бік зміщена голівка плечової кістки, пошкодження може бути нижнім, заднім або переднім. Останній зустрічається в 98% випадках. Біль при будь-якій спробі руху в суглобі, набряк, зниження рухливості суглоба, порушення чутливості та кровопостачання – основні симптоми цього стану. Лікуванням вивиху плечового суглоба повинен займатися виключно фахівець.

Причинами вивиху колінного суглоба може бути сильний удар, падіння з висоти, вроджені аномалії і різке скорочення м'яза стегна при швидкій ходьбі. Симптомами такого ушкодження будуть біль, набряклість, оніміння кінцівки, зміна форми коліна, специфічне положення ноги і неможливість рухатися. Оскільки травма вважається серйозною, перша допомога, лікування та реабілітація після вивиху колінного суглоба має проходити під контролем лікаря.

Вивих кульшового суглоба буває переднім і заднім. Передній може з'явитися в результаті падіння з висоти. Причиною заднього найчастіше є автодорожня травма. До симптомів ушкодження відносяться сильний біль, вимушене положення кінцівки, зміна форми суглоба і невелике вкорочення постраждалої кінцівки.

Після проведення огляду і пальпації пошкодженої ділянки травматолог (а саме він займається такими травмами) направить пацієнта на рентгенографію. Після підтвердження діагнозу лікар може надати повну профільну допомогу, починаючи з усунення вивиху і закінчуючи необхідною іммобілізацією або фіксацією з доповненням при необхідності медикаментозним і загальноукріплюючим лікуванням. По закінченні терміну іммобілізації назначається програма по реабілітації з відновленням рухів та прогнозуванням результатів лікування.

Перша допомога при вивиху повинна зменшити біль, тому необхідно прикласти холодний предмет до пошкодженого суглоба, дати постраждалому випити знеболювальне. Основним завданням першої допомоги є повне знерухомлення пошкодженого суглоба в положенні мінімальної болісності (шинування, бинтування, до тіла/кінцівки, туга пов'язка та ін.).

Необхідно зафіксувати пошкоджену кінцівку у тому положенні, яке вона набула вже після травмування. Якщо постраждала нижня кінцівка, потрібно знерухомити її за допомогою шин або підручних засобів. Якщо постраждала верхня - підвішати її на косинці. Ні в якому разі не потрібно вправляти вивихнуту кінцівку. Це може зробити лише людина з медичною освітою.

Якщо в області травми є ушкодження шкіри, його необхідно обробити перекисом водню та накласти чисту (в ідеалі стерильну) пов'язку або забинтувати рану бинтом. Для зменшення набряку до суглоба прикладають холодний компрес. Не рекомендується давати постраждалому воду або знеболювальне у вигляді таблеток. Вищеперерахованих заходів буде в більшості випадків достатньо до приїзду швидкої, для надання допомоги з усуненням вивиху в медичному закладі в найкоротший термін, основною умовою якого є порожній шлунок травмованого.

Лікування будь-якого вивиху в першу чергу передбачає вправлення суглоба і повернення його у фізіологічне положення. Цю процедуру рекомендовано проводити в найкоротші терміни під загальним наркозом (особливо у дітей) і в деяких випадках під місцевою анестезією (вивихи області кисті або стопи). Рішення в такому випадку приймає лікар, враховуючи стан хворого та ступень ураження. Операцію при звичному вивиху плечового суглоба проводить травматолог-ортопед або хірург, що спеціалізується на спортивних травмах. Профілактикою вивихів може бути тільки профілактика травматизму або рання діагностика (проф. огляд при вродженій патології) у новонароджених.

4.2 Розробка раціональної діяльності та створення сприятливих умов трудового колективу

Умови праці – це різноманітні аспекти умов трудової діяльності, з якими працівник зустрічається у процесі праці. Працівник проводить на роботі значну частину свого життя, а тому має право працювати в умовах, які б давали змогу не тільки плідно працювати, але і зберігати власне здоров'я.

Умови праці поділяються на соціально-економічні, які розглядаються у широкому контексті і характеризують відношення до них суспільства, та виробничі, тобто умови праці безпосередньо на робочих місцях.

Напрямами впливу умов праці на працівника виступають: здоров'я та працездатність людини; ставлення до праці та задоволеність працею; ефективність праці та інші економічні показники; рівень життя та розвиток людини.

Формування умов праці здійснюється під впливом чинників, які поділяються на три групи.

Першу групу чинників становлять соціально-економічні, дія яких обумовлює характер умов праці. Серед них виділяються підгрупи:

а) нормативно-правові (закони, норми, стандарти, а також форми адміністративного та громадського контролю за їх виконанням);

б) економічні (матеріальне та економічне стимулювання, моральне заохочення, система пільг та компенсацій за несприятливі умови праці);

в) соціально-психологічні (ставлення працівників до праці, психологічний клімат);

г) суспільно-політичні (форми руху працівників за створення сприятливих умов, винахідництво і раціоналізація).

Друга група чинників – це техніко-організаційні, що впливають на формування умов праці на робочих місцях, дільницях, цехах. Серед них виділяються такі підгрупи: предмети праці та їх продукти (сировина, матеріали, готові вироби); технологічні процеси; засоби праці; інформація; організаційні форми виробництва, праці та управління.

Третя група чинників – природні, дія яких не лише обумовлюється особливостями природного середовища, а й висуває додаткові вимоги до устаткування, технології, організації виробництва та праці. Усі ці фактори впливають на формування умов праці одночасно і у нерозривній єдності, обумовлюючи поряд із іншими параметрами виробниче середовище.

Свій вплив на людину система факторів спричиняє опосередковано через сукупність системи елементів, які безпосередньо визначають умови праці на робочих місцях. Виділяються такі елементи умов праці.

Санітарно-гігієнічні чинники характеризують виробниче середовище, на яке впливають предмети та засоби праці, а також технологічні процеси (промисловий шум, вібрація, токсичні речовини, промисловий пил, температура повітря та інші). Усі вони кількісно оцінюються за допомогою методів санітарно-гігієнічних досліджень і нормуються шляхом установлення стандартів, санітарних норм і вимог.

Психофізіологічні елементи обумовлені змістом праці та її організацією (фізичне навантаження, інформаційне навантаження, нервово-психологічна напруга, монотонність трудового процесу тощо). Елементи цієї групи, за винятком фізичних зусиль і монотонності, не мають затверджених нормативів.

Естетичні елементи сприяють формуванню позитивних емоцій у працівника (художньо-конструктивне рішення робочого місця, освітлення, функціональна музика тощо). Кількісних оцінок елементи цієї групи не мають. Визначення естетичного рівня умов праці здійснюється за допомогою методів експертного оцінювання.

Соціально-психологічні елементи характеризують взаємовідносини у трудовому колективі, створюючи відповідний психологічний настрій працюючих (соціальний клімат). Вони не мають одиниць виміру, норм і стандартів. Але соціологічні дослідження у вигляді усного опитування, анкетування сприяють їх об'єктивному оцінюванню.

Забезпечення раціональної діяльності та створення необхідних умов трудової діяльності здійснюється за такими напрямками:

- формування сприятливих умов праці, збагачення її змісту;
- поліпшення умов праці у зв'язку з наявністю несприятливих факторів чи зростаючими потребами суспільства, а за неможливості поліпшення умов праці, підтримання їх на досягнутому рівні;
- захист працівників від наявних та можливих небезпек та виробничих шкідливостей, тобто охорона праці.

Дія небезпечних чинників виробництва локалізується або посилюється залежно від рівня організації виробництва, організованості та дисципліни

працівників, їхньої кваліфікації, санітарно-технічного та лікувально-профілактичного забезпечення, а також рівня профілактичної роботи з охорони праці.

ВИСНОВКИ

У системі показників, які характеризують стан фінансів підприємства, важлива роль відводиться показникам рентабельності. Рентабельність є відносним показником, використання якого необхідне для проведення аналізу господарської й економічної діяльності підприємства. Показники рентабельності можуть бути використані для порівняння діяльності різних підприємств, щоб визначити, яке з них працює більш ефективно.

У 2023 році обсяг чистого доходу, який надійшов від реалізації продукції, робіт, послуг, збільшився приблизно на 51,93 млн. грн., або в 2,11 рази. Також у досліджуваному періоді значно зросла величина собівартості реалізованої продукції, приріст якої складав на 40,155 млн. грн., а темпи зростання – приблизно 2,5 рази. У 2023 році відбулося нарощування обсягу валового прибутку видавництва на 11,772 млн. грн. при темпах його зростання в 1,59 рази. Валовий прибуток ТОВ «Видавництво «Богдан» у 2023 році збільшився на 11,766 млн. грн., а темпи його приросту становили 59,5%. Також відбулося зростання й інших видів прибутку досліджуваного видавництва, таких як: прибутку від операційної діяльності та прибутку до оподаткування - на 3,329 млн. грн., або у 2,23 рази; чистого прибутку – на 2,717 млн. грн., або в 2,20 рази.

У 2023 році до рівня попереднього року для діяльності ТОВ «Видавництво Богдан» було характерне зростання показника рентабельності виробництва на 2,7%, або більш як у два рази, що говорить про позитивні результати виробництва ним поліграфічної продукції й послуг. Це було зумовлено насамперед зростанням суми прибутку до оподаткування даного видавництва на 3 млн. 329,0 тис. грн. та спостерігалось на фоні нарощення сумарної величини середньорічних вартостей основних й оборотних фондів. Також за цей період рентабельність основних фондів збільшилася аж на 72,5% (більш як у 2,6 рази), рентабельність оборотних коштів зросла на 2,2%, тобто

удвічі, а рентабельність сукупних активів збільшилася на 2,3% (в 2,1рази). Зростання значень цих показників розглядається як позитивна тенденція, що підтверджує підвищення ефективності використання наявних у видавництва різних видів його активів.

Значення показників рентабельності основних фондів, оборотних коштів і сукупних активів ТОВ «Видавництво Богдан» за період 2022-2023 років були позитивними і відзначалися тенденцією до значного подальшого зростання.

Успішна діяльність ТОВ «Видавництво «Навчальна книга - Богдан» на ринку, яка буде приносити йому зростання рівня рентабельності, може бути забезпечена лише за умови використання сучасних технологій друкарської справи. Зокрема, пропонуємо досліджуваному видавництві використовувати у своїй роботі цифровий друк, що відкрив нову сторінку в поліграфічній індустрії. Слід урахувати, що можливості цифрового друку невпинно розширюються, що створює для ТОВ «Видавництво Богдан» широкий простір для реалізації оригінальних дизайнерських ідей, проведення експериментів із візуальними рішеннями та новими матеріалами.

ТОВ «Видавництво Богдан» у результаті впровадження інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії зможе одержати додатковий чистий дохід 18 млн. 425,0 тис. грн. Сума операційного прибутку від даної пропозиції складатиме 1289,8 тис. грн., а чистого прибутку – 1 млн. 57,6 тис. грн. Рентабельність інвестицій прогнозується на рівні 37,9%, рентабельність продукції - 6,1%, операційна рентабельність продажів - 7,0%, а рентабельність продажів за чистим прибутком - 5,7%.

Чиста теперішня вартість запропонованого проекту становитиме 2 млн. 42,6 тис. грн., індекс прибутковості- 1,73, недисконтований період окупності - 1 рік 9 місяців, а дисконтований період окупності - 2 роки 4 місяці. Дані показники свідчать про економічну доцільність прийняття проекту впровадження ТОВ «Видавництво Богдан» пропонованих інноваційних технологічних рішень у сфері поліграфії.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Курочкіна О. К. Рентабельність підприємства як основний показник ефективності його діяльності. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.43.html>
2. Антонюк Р. Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Вип. 126 «Економічні науки»*. 2012. С. 62-68.
3. Дронова А.Ю. Рентабельність як складова оцінки ефективності діяльності торговельних підприємств на ринку нафтопродуктів України. *Економіка промисловості*. 2011. №53. С.140-146.
4. Черниш С.С. Організаційно-методичні аспекти аналізу рентабельності. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 305-309.
5. Данкевич А. Є., Міліневська В. Д. Фактори та резерви підвищення рівня рентабельності на підприємстві. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. №18. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/43208>
6. Гавалешко С. В. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. *Економікс*. 2012. №10. URL: www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/10_106158.doc.htm
7. Бочкарьова Т. О., Кулинич Р. О., Пігуль Н. Г. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *Економіка та суспільство*. 2017. №10. С.188-193. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/35.pdf
8. Півен А. І. Фактори кризового стану підприємств машинобудівної галузі. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2009. № 4(8). С. 85-96.
9. Васильєв В. В. Шляхи підвищення результативності українських підприємств. *Фондовий ринок*. 2009. № 12. С. 11-14.
10. Машлій Г.Б. Фінансові результати діяльності підприємств в Україні: сучасний стан, управління формуванням / Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції “MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE”, 29-31.01.2023 Львів, Україна. С. 1309-1313.

11. Корбутяк А. Г., Сокровольська А. Г. Особливості планування рівня рентабельності вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. № 16. С. 153-157. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_1_2017ua/36.pdf
12. Машлій Г. Напрями удосконалення фінансового менеджменту підприємств / Матеріали 9-тої Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах». Тернопіль. 5 листопада 2022 р. С. 15-17.
13. Сучасні розробки у сфері поліграфії. URL: <https://evopack.com.ua/suchasni-rozrobky-u-sferi-poligrafiyi/>
14. Машлій Г.Б. Прибуток як джерело фінансового забезпечення потенціалу розвитку підприємств в Україні / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств» (Одеський національний політехнічний університет. м. Одеса, 5-6 червня 2018). Одеса. ОНПУ. 2018. С. 96-98.
15. Мелень О.В., Холондач Ю.Ю. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Тематичний випуск «Технічний прогрес і ефективність виробництва». 2015. № 25(1134). С. 123–126.
16. Про цифрову складову процесу друку. URL: <https://wolf.ua/uk/blog/o-cifrovoy-sostavlyayushchey-processapechati/?&srsrtid=AfmBOory2smX84y3elANiRoNrLk-flKv-gYfLVEBwyVNHqRtosIJP4P5>
17. Цифровий друк і переваги цифрового друку. URL: <https://printstudio.top/chto-takoe-cifrovaya-pechat-i-preimushhestva-cifrovoj-pechati>
18. Теремко В. Предметні виміри видавничої інноватики. URL: <https://academia-ps.com.ua/bez-rubriki/predmetni-vimiri-vidavnichoyi-innovatiki>
19. Бережна О. Б., Андрющенко Т. Ю. Роль ІТ-інновацій у формуванні змін у видавничій галузі України. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 1(88). URL: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/586

20. Машлій Г.Б. Управління ефективністю формування та використання фінансових ресурсів підприємства / Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 74): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна - м. Переворськ, Польща, 6-7 лютого 2023 р.) / [редкол. : О. Патряк та ін.] ; ГО “Наукова спільнота”; WSSG w Przeworsku. - Тернопіль : ФОП Шпак В.Б. С. 121-122.
21. Шведа Н., Гарматюк О., Кужда Т., Машлій Г., Юрик Н. Цифрова трансформація як імператив інноваційного розвитку бізнес-процесів в умовах воєнного стану (досвід України). *Економіка розвитку*. Вип.23(2). С. 69-79 URL.: <https://doi.org/10.57111/econ/2.2024.69>
22. Кучер Л.Ю. Науково-теоретичні підходи до інтерпретації дефініції «прибутковість». URL: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_99/06.pdf.
23. Бержанір І.А., Улянич Ю.В., Гвоздей Н.І. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності підприємства. *Вісник ХНДАУ*. 2015. № 1. С. 261-265.
24. Галушак О., Галушак М., Машлій Г. Цифровізація в Україні: еволюційні перетворення. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 81. № 2. С. 155-163. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/41209>
25. Водолазька С. Інновації у видавничій галузі: функціональні особливості. *Український науковий журнал "ОСВІТА РЕГІОНУ"*. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1244>
26. Івашина О.Ф., Оксентюк Н.В. Шляхи збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Молодий вчений: Економіка і економічні науки*. 2014. Випуск № 5 (08). URL : <http://cyberieninka.ru/article/n/shlyahi-zbilshennya-pributku-pidpriemstv-ukrayini-v-suchasnih-umovah>